

PREMIANENCS MORTS EN LA GUERRA CIVIL (1936-1939), 2

Núm. 50

Com a continuació del capítol anterior, seguim copiant l'article "Els premianencs morts a la Guerra Civil"¹ i presentem els 12 morts per motius polítics, que només semblen haver importat en tres casos: dos exalcaldes i un antic secretari municipal, mentre que la direcció empresarial afectà unes altres tres persones, si bé a algunes d'elles cal afegir-hi el component religiós (haver format part del Patronat, mútues escolars, hàbits molt religiosos...). En tres casos, també per parentiu amb un religiós, com el pare del capellà de La Salle i dos germans de sacerdots. Quasi tots van morir foragitats de casa seva a Premià a pocs dies d'esclatar la guerra.

1. **MORAGAS FONT, MIQUEL.** Nascut el 5 de maig de 1875 a Premià de Mar, fill de Pau i Roser, de 62 anys, vidu de Dolors Roura Alsina, amb dues filles: Eugènia i M. Roser. Alcalde de Premià durant la Dictadura de Primo de Rivera (1926-1930), persona de dretes, principal accionista de la Casa Roura Industrias y Fundiciones SA. També era pràctic del port de Barcelona i capità de la marina mercant. Algú li aconsellà de marxar en un dels vapors als que havia de pujar pel seu ofici de pràctic del port. Però ell no va creure mai que la seva trajectòria pogués crear-li enemics a Premià perquè fins i tot havia donat als treballadors de la foneria la seva participació en quantitat important, això sense comptar el que havia fet a l'administració municipal. Segons la Causa General, a la referència "*Estado Número 3, Miguel Moragas vivia en Barcelona*", si bé també tenia casa al poble. Va ser detingut a la ciutat comtal pel Comitè Revolucionari de Guerra i traslladat a Premià, a Can Mayolas (seu del Comitè de Defensa local). Allí va rebre molts turments i a la nit del 7 d'octubre de 1936 va ser traslladat en cotxe al Coll de Parpers (Argentona), on l'assassinaren, després ruixaren el cadàver amb gasolina i el cremaren. L'endemà va ser trobat pels seus familiars a una cuneta de la carretera i traslladat a Òrrius (Maresme). Sembla que el comitè de l'empresa Roura s'oposà al seu assassinat; però, malauradament, tres persones relacionades amb el Comitè Local de Defensa van pugnar per la seva mort. La seva defunció consta al registre civil de La Roca (Vallès Oriental). Durant la postguerra Premià de Mar li dedicà una font a la Plaça Nova i un carrer al nucli antic.

2. **VIDAL ARGIMON, JOAQUIM.** Natural de Premià de Mar, de 63 anys, solter i amb tres germanes, mestre d'obres i exalcalde en tres ocasions: 1914-1915, de 1920 a 1923 (destituït per la Dictadura de Primo de Rivera),² i durant el mes de març de 1930. Vivia al carrer de Sant Pau núm. 8. Marxà a Barcelona el desembre de 1936 perquè estava amenaçat de mort, i tenia l'esperança de poder-se refugiar a casa d'un familiar empleat al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i la Indústria (CADCI). Però va ser detingut. El 14 de desembre de 1936 va ser assassinat i enterrat a Montcada (identificació núm. 697).

3. **SERRA ARBOIX, SEGIMON.** Nat el 1894 a Sant Hipòlit de Voltregà (Osona), casat i amb un germà sacerdot Mn. Hipòlit Serra. Simpatitzant de la CEDA. Secretari de l'Ajuntament de Premià de Mar durant molts anys. El 1936 regentava la secretaria de Sant Llorenç Savall (Vallès Occidental). Detingut durant els primers dies de la revolució pel comitè de Sant Llorenç, el 31 de juliol de 1936 va ser assassinat a la carretera de Barberà del Vallès. La seva mort consta al registre civil de Sabadell (Vallès Occidental).

4. **CASAS PASCUAL, ENRIC.** Nascut a Premià de Mar, fill de Jacint i Concepció, de 46 anys i casat, exercia el càrrec de director d'una fabrica a l'Esquirol (Osona). Va ser assassinat el 17 d'agost de 1936 a Roda de Ter (Osona). La seva defunció consta al registre civil d'aquesta vila.

¹ <https://patrimoni.pdm.cat/wp-content/uploads/2019/03/Els-premianencs-morts-en-la-Guerra-Civil.pdf>

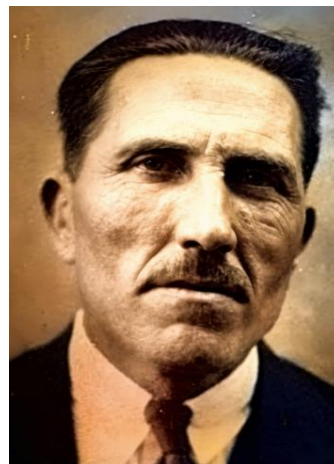
² AMPRM. Actes municipals. 02.10.1923

5. **GIRALT FERRER, JOSEP.** Nat a Barcelona el 1884, fill de Pere i Carme, el 5è de 10 germans, de 52 anys i casat, amb quatre fills. Era pèrit tèxtil i l'any 1920 havia portat una fàbrica al Poble Nou (Barcelona), on va treballar molt, però la sort no l'acompanyà. El 1930 es quedà sense feina, i arribà a Premià de Mar el 25 de març d'aquell any com a nou director de la fàbrica de Can Sanpere (1930-1933). De 1933 a 1936 va fer de viatjant. Simpatitzant de la Lliga, va fer d'interventor a les eleccions de febrer de 1936; membre del Patronat Catequístic i de la Mútua de pares d'alumnes de La Salle. El seu fill ens relata la seva mort: *"El pare es trobava descansant a la masia Collet (Llinars del Vallès/Dosrius). El matí del 16 d'agost de 1936 el meu pare havia marxat cap a Premià de Mar a acompanyar les meves germanes, perquè era obligació anar al treball o del contrari es perdia la feina.*

Després va anar una estona a veure els amics al Jovellanos. Mentrestant els milicians havien pujat a Can Collet a buscar-lo, no ens deixaren trucar al pare per avisar-lo de l'imminent perill que corria si el trobaven a casa. El van detenir durant la nit amb l'excusa que el necessitaven perquè havia d'anar a presentar una declaració a la Generalitat. Els meus oncles Jaume Botey i Victòria Vallès van fer moltes gestions. L'Ajuntament d'Alella tenia algun paper del meu pare". Va ser detingut per uns individus del Comitè de Granollers i assassinat a Font de Sera (Alella) el 17 d'agost de 1936. L'autor material va ser un milicià i les instigacions del fet van sortir de Premià de Mar. La seva mort consta al registre civil d'Alella. Segons el fill, acabada la guerra *"vaig ser citat a la parròquia de Premià de Mar davant de tres sacerdots. Em van dir que tenien a la presó una persona penedida que demanava perdó i volien saber si jo el perdonaria. M'ho vaig haver de pensar una mica, però vaig dir: "Jesús ens va ensenyar que s'ha de perdonar. Em veig obligat a dir que l'he de perdonar, però procureu que no el vegi mai."*

6. **ROVIRA BOSCH, JOSEP.** Nat a Castellar del Vallès (Vallès Occidental) el 10 de novembre de 1886, fill de Llorenç i Rita, de 50 anys, casat amb Carme Vidal Forner i amb tres fills: Àngel, Paquita i Llorenç³, domiciliat al carrer de l'Aurora núm. 13. Director tèxtil de la fàbrica Serra i Ollé (*Vapor Vell*). Persona de dretes, president de la Mútua de les Escoles Catòliques. A 2/4 de 7 del 29 d'agost de 1936, mentre era a casa prenent la fresca amb uns veïns, diversos individus armats amb pistoles s'hi presentaren i l'obligaren de mala manera a pujar al cotxe, que duia la ràdio amb el volum molt alt, sota el pretext que havia d'anar a declarar. Va ser assassinat a Font de Sera (Alella), potser amb implicació d'algun individu de Premià. Un membre del Comitè va trucar al seu fill, Àngel Rovira, i el va dur al lloc

de l'assassinat. Al cap d'una hora van trobar el cadàver. La seva mort va ser inscrita al registre civil d'Alella el 30 d'agost de 1936.

7. **ANSON SAPERAS, MAGÍ.** Vivia a Premià de Mar. Casat, pare d'un fill. Treballador de la fàbrica del Gas, molt perjudicat durant la guerra, emmalaltí. Reincorporat a la feina no pogué resistir la nova prova i va morir. Informació segons la caixa d'expedients d'orfes i víctimes de la guerra, informe del secretari

Mútua "La Popular" (pares d'alumnes), on podem veure asseguts, el primer de l'esquerra Josep Giralt, i els dos de la dreta Josep Rovira i Joan Capdevila (del capítol anterior) assassinats durant la guerra (1935)

³ Llibres sacramentals de l'Arxiu Parroquial

municipal de 25 d'abril de 1945 (Arxiu Municipal de Premià de Mar).

8. **JOVER BERTRAN, MIQUEL**. Nat a Premià de Mar, 28 anys, solter, dedicat al comerç, veí del c. Sant Antoni. Segons les informacions, pertanyia al partit Renovación Espanyola, però realment militava a les Joventuts de la Lliga. Havent quedat orfe (1925) se l'afillaren els seus oncles, bidells de l'Escola de Teixits de Canet de Mar (Maresme). Va estudiar peritatge mercantil, feia de representant comercial i havia treballat de comptable a la fàbrica de Josep M. Maynou. Era molt ben plantat i tenia molt d'èxit amb les noies, motiu pel qual despertà rivalitats, entre d'altres la d'un membre del Comitè de Canet de Mar. Quan el Comitè votà si s'havien de matar als joves o als vells, en Miquel va ser l'únic jove inclòs en la saca col·lectiva. Fou assassinat el 15 de setembre de 1936 al despoblat del cementiri de Montcada (Vallès Occidental). El cadàver presentà hemorràgies internes per arma de foc. Identificat amb el núm. 1.086 i inscrit als registres civils de Canet de Mar i de Premià de Mar.

9. **ORRIOLS MALTAS, PAU**. Nat al 1879 a Vilassar de Mar, fill de Joan Orriols Baixés i Rosa Maltas Escorsa⁴, domiciliat a Can Boteta de Premià de Mar. Tenia 57 anys, casat amb Francesca Rosés Pons, pare de M. Montserrat i Lluís, era agricultor i propietari de terres. Germà del sacerdot Mn. Joan Orriols que havia estat vicari a Premià el 1910. Set individus del comitè de Badalona —o bé de Granollers— se'l van endur de casa seva i el van assassinar a Font de Sera (Alella) el 20 d'agost de 1936. El cadàver presentava un tret al cor i dos al coll, va ser localitzat pel fill de la víctima, que va seguir de prop els assassins amb un camió. Sembla ser que hi van haver algunes instigacions a nivell local. La seva defunció apareix inscrita l'endemà al registre de Vilassar de Mar. L'autòpsia descriu una hemorràgia cerebral interna per ferida d'arma de foc.

10. **RUSCA GÁLGERAN, FREDERIC**. Nascut al 29 de març de 1900 a Premià de Mar, fill de Tomàs i Isabel, casat, 39 anys. Militant del POUM. Assassinat el 10 de setembre de 1936 a Barcelona.

11. **CISA DURAN, IGNASI**. Natural de Premià de Mar, 32 anys, fill de Joan i Maria, i casat amb Isabel Serrano Perez³, pare de tres fills, i germà del sacerdot també assassinat Mn. Alfred Cisa. Una nit d'agost de 1936 es presentaren a casa seva uns membres del Comitè i el van invitar a acompanyar-los al cotxe aparcant davant del seu domicili. Ell, malfiant-se dels propòsits d'aquells homes, va fer veure que els obeïa i en sortir al carrer s'escapà. Va ser perseguit i li van disparar, però cap tret no el va tocar. No obstant, en fugir va caure i es va trencar el braç. El metge Guillem Masriera li va fer la primera cura. Aleshores, va ser novament detingut i conduït al local del Comitè, però vist l'enrenou produït a la població, el van deixar tornar a casa. Pocs dies més tard va ser traslladat a l'Hospital de Sant Pau, a Barcelona, on s'havia de guarir. Al cap de quatre mesos tornà a Premià, però degut a la forta commoció experimentada en veure's perseguit a trets pels carrers, ja no es recuperà i morí el 23 d'agost de 1940.

*Il·lustració d'Àlex Valls, del conte
Ostres, una bomba! (2019)*

12. **SOLÉ RAVENTÓS, PAU**. Nat a Castellví de la Marca (Alt Penedès), veí de Premià de Mar. Vivia a Can Dori (despoblat núm. 27), casa del costat del noviciat dels germans, de 62 anys, casat amb Filomena Gallofré i pare de Mn. Pere Solé Gallofré, capellà de La Salle, també assassinat (Girona, 11 d'octubre de 1936). La matinada del 15 de setembre de 1936 va ser detingut a casa seva per cinc individus del Comitè de Premià. Junt amb la seva esposa, foren conduïts al local del Comitè Revolucionari. A les 3 de la matinada van deixar marxar la seva muller, però a ell el

Noviciat amb la casa del capellà on va viure Mn. Pere Solé amb els seus pares (1940)

⁴ <https://banc.memoria.gencat.cat/ca/>

van retenir durant uns dies. Després va desaparèixer. Hom creu que fou assassinat al Coll de Parpers (Argentona). Al registre civil d'Argentona, amb data 22 de setembre de 1936 apareix la inscripció d'un desconegut, assassinat al quilòmetre 10 de la carretera de Mataró a Granollers. No hi consten les dades personals donat que el cadàver, en estat de descomposició, no va ser identificat. També consta al registre civil de Premià de Mar.⁵

Joan Bras March

Bombardejos de l'aviació feixista sobre Premià de Mar: Sabem que en els dos bombardejos d'aviació que va patir la població durant la guerra va haver-hi 5 víctimes mortals.

Els 50 soldats morts al front de guerra:⁶ Jordi Amat en el seu llibre també presenta aquests morts, de Premià de Mar i vinculats, dels que hem trobat alguna dada més.

Lluís Capdevila Prat

Jaume Cisa Mas

1. AGUIRRE PÉREZ, GUILLEM. Desaparegut el gener de 1939, durant la Retirada.
2. ALCARAZ SANCHEZ, SALVADOR. Mort a la Granja d'Escarp (Segrià) el 13 novembre de 1938 per ferides d'aviació (30 anys).
3. ALSINA ARPÍ, JAUME. Mort al front de Suera (Plana Baixa), 1938.
4. ANDRÉS SANZ, MANUEL. Desaparegut en acció de guerra a l'inici de 1937 (39 anys).
5. BALLESTA, JOAN JOSEP. Afiliat a les Joventuts Llibertàries, milicià voluntari de la columna Malatesta, mort d'un tret al pit al front d'Aragó el 6 de desembre de 1936. Fossa P.F 042.
6. BOTELLA HERRERO, JOAN. Nat el 3 de març de 1917 a Premià de Mar, fill de Camilo Botella Pérez i Constança Herrero Navarro. Mort al front d'Aragó, a Terol, el 5 de gener de 1938.⁴
7. BRAS MARCH, JOAN. Mort el 7 juny de 1942, a l'Hospital de Mataró. Lleva de 1936.
8. CABOT GRAUPERA, JOSEP. Nat el 22 d'octubre de 1904 a Arenys de Mar, fill d'Antoni Cabot Lluc i Dolors Graupera Rodon,³ casat. Mort a la serra de Pàndols (Terra Alta), l'octubre de 1938 (34 anys).
9. CAPDEVILA PRAT, LLUÍS. Nat a Premià en 1920, fill de Jaume i Maria.³ Lleva 41, mort de ferida gangrenada a la batalla de l'Ebre, 1938.
10. CARRASCO GIMÉNEZ, ANTONIO. Mort per ferides de metralla d'obús al front de Madrid 1938 (23 a).
11. CASANOVAS MORELL, JOSEP. Mort el 23 de maig de 1938 a conseqüència de les ferides, al front de Balaguer, (28 anys).
12. CISA MAS, JAUME. Nat el 1893 a Premià de mar. Maquinista naval, mort el 30 de maig de 1937 en el torpedinament del vaixell "Ciudad de Barcelona" davant de Malgrat de Mar.⁴
13. CONESA SÁNCHEZ, JOAN. Germà d'en Francesc també mort a la guerra. Mort a Balaguer (La Noguera) el 14 de desembre de 1938 per ferides de bombardeig (34 anys).
14. CREUS FONT, ABELARD. Nat el 12 de desembre de 1920 a Premià, fill de Jaume i Maria.³ Ferit a la batalla de l'Ebre el 4 de desembre de 1938, mort de tifus a Valls (Alt Camp)⁴ (18 anys)
15. CREUS FONT, JAUME. Germà de l'anterior. Mort a Valls (Alt Camp) el 13 de desembre de 1938 per ferides de metralla a un refugi (36 anys).
16. DURAN SALAT, PERE. De la infanteria de marina. Mort a Barcelona el 7 de gener de 1939.
17. ESCÁMEZ FERNÁNDEZ, GENÍS. Mort el 1938. Natural de Bullas (Múrcia), vinculat a Premià.
18. ESTIVAL CISA, ROMÀ. Mort a l'Hospital Militar de Saragossa (Aragó).
19. FERNÁNDEZ CABALLERO, JOAQUIM. Nat a Premià el 1921, fill d'Alfonso i Juana.³ Lleva del 41/42 (Lleva del biberó). Mort en combat a la batalla de l'Ebre (1938).
20. FONT MAS, FÈLIX. Mort al front de guerra el 1939 als 28 anys.⁵
21. FORCADELL LÁZARO, AGUSTÍ. Mort l'11 de novembre de 1938 a Ascó (Ribera d'Ebre).

Abelard Creus Font

Jaume Creus Font

Joaquín Fernández Caballero

Xavier Martín Pay

⁵ Registre Civil de Premià de Mar

⁶ Totes les imatges són extretes del llibre de Jordi Amat, excepte la de Pau Orriols, que és de MyHeritage.